N°. 290. 1859.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

WOENSDAG 7 DECEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

Bij besluit van 4 December 1859, n°. 67, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan jhr. mr. *F. L. W. de Kock*, Directeur van 's Konings Kabinet, vergunning te verleenen tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van grootofficier der keizerlijke orde van Medjidié, hem door Z. K. M. den Sultan van Turkije geschonken.

Bij besluit van 4 December 1859, n°. 53, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan mr. *F. B. Fock*, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als burgemeester der gemeenten Veere c. a. en Vrouwepolder c. a.

Bij besluit van den 4den December 1859, n°. 64, heeft het Z. M. behaagd te benoemen tot adspirant-ingenieur van den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch Indie, den civilen ingenieur *A. A. Overgaauw Pennis*.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

In ons vorig nommer is een brief medegedeeld van Keizer Napoleon aan eenige kooplieden van Liverpool, waarin hij hun, in antwoord op eene door hen gedane vraag, zeer stellige verzekeringen van vredelievende en vriendschappelijke gezindheid jegens Engeland deed geven. De Parijsche *Constitutionnel* laat in zijn nommer van gisteren op dien brief deze aanmerkingen volgen: » Het toeval is dikwijls de beste bondgenoot voor eene goede zaak. Eenige dagen geleden werd Frankrijks staatkunde door de Engelsche dagbladpers luide van vijandigheid jegens Engeland beschuldigd; en nu ontvangen wij uit Engeland zelf de onwraakbaarste getuigenissen, waardoor dat wantrouwen beschaamd wordt.

» Onlangs maakte de *Times* zelf ons publiek bekend met het bestaan en den inhoud der door onzen minister van binnenlandsche zaken aan de departementsprefecten gerigte instructien, strekkende om den toon der Fransche dagbladpers jegens Engeland te verzachten. Thans ontvangen wij uit Liverpool een namens den Keizer aan eenige kooplieden van die stad gerigt schrijven, behelzende het antwoord op eenen brief waarin zij den Keizer hunne bezorgdheid hadden te kennen gegeven.

» Dat schrijven van het keizerlijke kabinet zal niet minder indruk bij het publiek maken dan de boven bedoelde instructien van den minister van binnenlandsche zaken. Het wijst in voegzamen en waardigen toon op het hersenschimmige der door eenige dagbladen en door eenige redevoeringen, welke zoo veel aandacht niet verdienden, verspreide bezorgdheid.

» De groote natien zijn bestemd om elkander te waarderen en niet om elkander te vreezen, gelijk in dat schoone antwoord zoo juist gezegd wordt."

Het *Journal des Débats* beaamt de bovenstaande aanmerking van den ministerielen *Constitutionnel*, en zegt: » Zonder stil te staan bij de rol welke het toeval in deze omstandigheid mag hebben vervuld, zijn wij het met dat dagblad volkomen eens over het gewigt van het uit Liverpool ontvangen stuk en over den heilzamen indruk dien het aan de overzijde van het Kanaal gewis zal te weeg brengen. Het zal ongetwijfeld genoegzaam zijn om de koelheid, welke nu laatstelijk eene korte wijle tusschen de twee landen bestond, weg te nemen; en het werk der verzoening, hetwelk door de circulaire van den minister van binnenlandsche zaken, houdende instructien betreffende de dagbladpers, begonnen is, zal door dat schrijven, naar wij hopen, voltooid worden."

— Uit Brest wordt gemeld dat er dezer dagen van het Fransche ministerie van marine eene beschikking is ontvangen, ten gevolge waarvan die zeelieden van 's rijks vloot, welke het langst in werkelijke dienst geweest zijn, thans dadelijk ontslag bekomen, dat is ettelijke maanden voor dat zij daarop aanspraak zouden hebben. Ook in dezen maatregel ziet men eene vredelievende strekking.

— Gisteren is te Parijs eene beslissing gevallen in eene regtsvervolging wegens een drukpersmisdrijf, welke de aandacht des publieks tot zich had getrokken. Het betrof een vlugschrift van den bekenden publicist de Girardin over de Italiaansche zaken, waarin 's Keizers staatkunde afgekeurd werd. Dit geschrift was, juist toen het zou worden uitgegeven, door de politie in beslag genomen; maar bij het voorloopig onderzoek voor den regter is er geen grond tot verdere vervolging bevonden, en teruggave der in beslag genomene exemplaren gelast.

ITALIE.

Van onderscheiden zijden ontvangt men bevestiging van het berigt dat er eene schikking omtrent de benoeming van den heer Buoncompagni getroffen is. Hij zal als gouverneur-generaal van Midden-Italie optreden en als zoodanig te Modena verblijf houden; hij zal gezag over al de Midden-Italiaansche landen uitoefenen, zonder dat deze één staat worden; Toscana zal zijn afzonderlijk bestuur behouden, terwijl Parma, Modena en de Romagna onder één bestuur vereenigd blijven. Deze vereeniging is door den dictator Farini vastgesteld bij een besluit van 30 November jl. In den aanhef van dit besluit worden de redenen voor dien maatregel aldus opgegeven:

» Lettende op de besluiten der vertegenwoordigende vergaderingen van Parma, Modena en de Romagna, waarbij de vereeniging van al die gewesten met het gebied van Z. M. den Koning van Sardinie is vastgesteld, en op de door die vergaderingen achtereenvolgens genomen besluiten, strekkende om aan de regering zulk eene inrigting te geven als tot de gewenschte vereeniging kan leiden;

» Overwegende dat het afzonderlijke bestuur der drie gewesten door die besluiten in de daad opgeheven is, en dat derzelver aaneensluiting in politieke aangelegenheden en in zake van wetgeving ons verder brengt op den weg, langs welken wij een gedeelte der constitutionele monarchie van Z. M. Koning Victor Emanuel moeten worden;

» Overwegende dat die vergaderingen, door de opdragt van het hoog gezag aan eene enkele regering, duidelijk hebben getoond eenen enkelen staat te willen uitmaken;

» Overwegende dat de aaneensluiting van Parma, Modena en de Romagna die gewesten beter tegen alle van binnen of van buiten komende gevaren bestand maakt, en hechtheid geeft aan hetgeen zij voor hun aller heil doen:"

Op deze gronden wordt bepaald dat de drie landen van den 8sten dezer maand af bestuurd zullen worden door een te Modena gezeteld ministerie, uit vijf leden bestaande en den heer Farini, die de buitenlandsche aangelegenheden en het krijgswezen onder zijne regtstreeksche leiding neemt, aan zijn hoofd hebbende Thans zijn er in die drie staten achttien ministers.

Verder wordt bepaald dat er eene wetgevende commissie zal worden benoemd om de wetten en besluiten te ontwerpen, welke noodig zijn om de wetgeving der drie landen met die van het koningrijk Sardinie overeen te brengen. Deze commissie zal te Bologna gevestigd zijn.

Dit besluit van den heer Farini wordt van te meer belang geacht, dewijl hij daarmede de beslissing van het congres eenigermate vooruit loopt, althans verandering brengt in den staat, waarin de zaken waren toen het congres bijeen geroepen werd.

— De regering van Toscana heeft bij een besluit van 28 November jl. bepaald dat de Piemontezen, de Lombardiers, de ingezetenen van Parma en de Romagna in Toscana niet meer als vreemdelingen kunnen worden beschouwd, maar er, als deel van een en hetzelfde koningrijk uitmakende, met de Toscaners gelijk gesteld moeten worden voor de toepassing der burgerlijke en der strafwetgeving.

ENGELAND.

Gelijk men weet, is het Engelsche Parlement dezer dagen opgeroepen om op den 24sten Januarij aanstaande zamen te komen en zijne gewone zitting aan te vangen. Doorgaans wordt de parlementszitting in de tweede of derde week der maand Februarij geopend. Zij wordt dus ditmaal twee of drie weken vervroegd: de reden hiervan is, naar gemeld wordt, dat de laatstelijk door het Parlement voor de versterking der vloot en voor de verbetering van 's lands verdedigingsmiddelen bewilligde gelden nagenoeg geheel uitgegeven zijn, terwijl de staatscommissie, welke onlangs benoemd is om den staat der kustverdediging te onderzoeken, rapport uitgebragt en belangrijke werken, waarvan de kosten op ruim twaalf millioen ponden sterling moeten geraamd zijn, voorgeslagen heeft. Het gouvernement vereenigt zich in de hoofdzaak met de voorstellen der commissie en wil onverwijld tot de uitvoering daarvan overgaan, indien het noodige geld door het Parlement bewilligd wordt, waaraan bij de tegenwoordige stemming der gemoederen in Engeland niet getwijfeld wordt.

Verder wordt gemeld dat het ministerie in het ontwerpen eener voordragt tot wijziging van het kiesstelsel en tot hervorming van het Parlement reeds vrij wat gevorderd is, dat het dezelve ter voldoening aan zijne beloften in de aanstaande parlements-zitting wil indienen, en dat het dit zoo spoedig mogelijk zal doen, ten einde er genoegzame tijd zij om die gewigtige voordragt nog in den loop der zitting te kunnen tot stand brengen.

Eene commissie uit den ministerraad is thans onder voorzitting van lord John Russell bezig de reformbill uit te werken.

— De *Times* meent te weten dat in de Zaturdag jl. gehouden zitting van den ministerraad beraadslaagd is over de vraag, door wien Engeland op het eerlang te houden congres zou vertegenwoordigd worden, dat er ook voorgesteld is lord Palmerston zelven met die taak te belasten, maar dat dit denkbeeld ter zijde is gesteld dewijl de tegenwoordigheid

van het hoofd des kabinets bij de opening der parlementszitting vereischt zou worden, en dat daarop besloten is lord Cowley als gevolmagtigde van Engeland naar het congres te zenden.

— De Londensche *Observer*, het ministeriele weekblad, zegt in zijn nommer van den 4den dezer: » De aanwezigheid van eenen gevolmagtigde of van gevolmagtigden van Engeland op het in den aanvang van het volgende jaar te Parijs te houden congres is een gunstig voorteeken voor de zaak van Italie's onafhankelijkheid. Vrijheid voor de Italianen om zich eenen regeringsvorm te kiezen is het door lord John Russell openlijk verkondigde hoofdbeginsel; en afwijking daarvan zou door de groote meerderheid der Engelsche natie niet gedoogd worden.

» Met de minder gewigtige vragen, welke door het verdrag van Villafranca opgerezen zijn, bij voorbeeld het Italiaansche eedgenootschap, het eerevoorzitterschap van den Paus en andere daarmede zamenhangende onderwerpen, heeft Engeland nagenoeg niets te doen: en de Engelsche diplomaten behooren dus op het congres al hunne kracht op de *ééne* hoofdzaak te rigten, dat is op het doel dat de in opstand gekomen landen van Italie bij de keuze van hunnen regeringsvorm tegen elken vijandigen invloed beschermd worden.

» Doch in naauw verband met dit punt staat eene bijzaak, zonder voorafgaande beslechting van welke geene oplossing der hoofdvraag denkbaar is, namelijk Italie's bevrijding van buitenlandsche troepen. Een Fransch leger houdt thans Rome bezet, beheerscht Midden-Italie en maakt Italie's onafhankelijkheid tot eenen ijdelen klank. Het is naauwlijks twijfelachtig dat een voorstel om Italie te ontruimen aan Frankrijks zijde tegenbedenkingen zal ontmoeten; doch bij de nu eenmaal in Europa heerschende stemming schijnt het gansch niet onmogelijk dat het Fransche gouvernement op dit punt ten slotte toegeeft.

» Niettegenstaande al zijne stoffelijke kracht, welke gewis zeer groot is, heeft Frankrijk welligt in geen ander tijdvak zijner latere geschiedenis zoo veel gevaar geloopen van in Europa alleen te staan, als thans. Nu alzoo is het tijd om op de definitive ontruiming van Rome aan te dringen.'

DUITSCHLAND.

De dezer dagen in Würzburg gehouden conferentie van gevolmagtigden van eenige Duitsche staten is den 2den dezer in de Badensche Tweede Kamer ter sprake gebragt, doordien een der afgevaardigden tot den minister van buitenlandsche zaken de vraag rigtte, om welke redenen de Badensche regering zich van deelneming aan die conferentie onthouden had? Genoemde minister, de heer von Meysenbug, heeft daaromtrent belangrijke inlichtingen gegeven. Hij begon met de verdere ontwikkeling der door de Bondsacte aangeduide grondslagen van den Bond als eene algemeene, dringende behoefte te erkennen, maar voegde er bij dat, naar het inzien der regering, deze ontwikkeling der bondsinstellingen door het wettige orgaan, de Bondsvergadering, behoort te geschieden, en dat die vergadering ook allezins in staat is om hare taak op voldoende wijze te vervullen, indien slechts het vertrouwen op dezelve weder verlevendigd wordt door eene krachtiger werkzaamheid dan zij tot nog toe betoond heeft. De weg, dien de Badensche regering wenscht te volgen, is derhalve, enkele der noodzakelijke inrigtingen tot een onderwerp van onderzoek te maken, daarover welligt met andere staten, die hetzelfde belang hebben, in overleg te treden, en geheel uitgewerkte en uitvoerbare voorstellen dienaangaande aan de Bondsvergadering te doen, gelijk zij reeds met het voorstel tot instelling van een bondgenootschappelijk geregtshof gehandeld heeft. De regering ontveinst zich geenszins hoe omslagtig en tijdroovend deze weg is: maar bij de gegeven inrigting van den Bond schijnt hij de eenige praktische te zijn, en heeft hij ten minste dat goede, dat men, in gevallen waar niets tot stand gebragt wordt, duidelijk zien kan aan wien zulks te wijten is.

De Minister trad vervolgens in eene beschouwing der pogingen welke laatstelijk in conferentien van sommige staten tot bereiking van het gemeenschappelijke doel zijn gedaan. Ten opzigte van de conferentien, die onlangs te München gehouden zijn, gaf hij te kennen dat zij hoofdzakelijk de hervorming der *Kriegsverfassung* ten doel hadden gehad, en herinnerde hij dat de Bondsvergadering zelve reeds in 1853 tot zoodanige herziening besloten had, en dat het dus de pligt der afzonderlijke staten was, naar vermogen de bespoediging van dezen reeds voorlang aangevangen arbeid bij de Bondsvergadering zelve te bevorderen. Voorts was te München gehandeld over de zelfstandigheid der afzonderlijke regeringen tegenover de besluiten die ter Bondsvergadering door de meerderheid waren genomen; maar de vraag, in welke gevallen de afzonderlijke staten zich aan de besluiten der meerderheid moesten onderwerpen, was bij het Bondsregt beslist, en de regering had uit dien hoofde gemeend aan een algemeen theoretisch onderzoek derzelve geen deel te moeten nemen, te minder daar hieruit nieuwe moeijelijkheden konden voortvloeijen.

Even zoo had de minister uit de hem medegedeelde lijst der op de in Würzburg gehouden conferentien te behandelen onderwerpen ontwaard, dat dezelve òf reeds bij de Bondsvergadering zelve aanhangig òf van zoodanigen aard waren » dat zij een naauwkeurig onderzoek en voorbereiding vereischten, waartoe te Würzburg geene gelegenheid bestond; òf eindelijk dat zij ongeschikt waren voor eene gemeenschappelijke beraadslaging die tot een praktisch resultaat kon leiden. Hij miskende geenszins het nut, hetwelk dergelijke conferentien ten aanzien van enkele behoorlijk voorbereide vraagstukken hebben konden tot wegruiming van de laatste bezwaren; hij meende ook te mogen verklaren dat Baden, zoo dikwijls het de wezenlijke bevordering van gemeenschappelijke aangelegenheden gold, tot nog toe niet achterlijk gebleven was, en dat het ook in het vervolg naar de mate zijner krachten zou medewerken, hetzij ter Bondsvergadering zelve, hetzij buiten haar door gemeenschappelijk overleg met andere staten; maar dezen laatsten weg zou de Badensche regering dan alleen inslaan, wanneer wezenlijk praktische resultaten daardoor konden bereikt worden, want deze waren het waaraan Duitschland behoefte had en die het verwachtte.

— Volgens berigt uit Keulen zijn de werkzaamheden aan den spoorweg tusschen Coblenz en Bingen thans zoo ver gevorderd, dat reeds proeftogten gedaan worden en men de plegtige opening van den geheelen weg tusschen Mainz en Keulen op den 15den dezer heeft kunnen bepalen. De geregelde dienst langs denzelven zal echter eerst den 22sten dezer geopend worden, als wanneer men, Keulen des morgens ten 5 ure verlatende, nog denzelfden dag des avonds Friedrichshafen en Zürich zal kunnen bereiken.

SPANJE.

Het officiele blad van het Spaansche gouvernement behelst een rapport omtrent het gevecht, hetwelk den 30sten November jl. voor Ceuta tusschen de Spanjaarden en de Mooren is voorgevallen. Naar luid daarvan zijn de Mooren, welke de aanvallers geweest waren, teruggeslagen en met groot verlies afgetrokken; hun verlies wordt op 500 dooden en 1500 gekwetsten begroot, zijnde er bij dat treffen geene krijgsgevangenen gemaakt.

In hetzelfde rapport wordt gemeld dat de Spaansche generaal Zabala eene verkenning heeft gedaan naar den kant van Tetuan, alwaar eene afdeeling Moorsche troepen in een veldleger vereenigd is, en dat aan de zijde der Spanjaarden sedert den aanvang der krijgsbedrijven 88 man gesneuveld, 614 gekwetst zijn en 73 kneuzingen hebben bekomen.

Volgens berigt uit Madrid van den 2den dezer was eene van de drie afdeelingen troepen, welke de expeditie tegen Marocco moeten uitmaken, nog niet ingescheept; dit zou plaats hebben zoodra het onstuimige weder op zee bedaarde.

De boven gemelde omstandigheid, dat er in een ernstig gevecht, waarin vrij talrijke afdeelingen troepen tegenover elkander stonden, geene krijgsgevangenen gemaakt zijn, schijnt aan te duiden dat er geen kwartier werd verleend. Ook uit andere omstandigheden blijkt dat de strijd met groote bitterheid gevoerd wordt. » De Mooren — zegt een schrijven uit Madrid van 29 November — streden in de bij Ceuta voorgevallen gevechten niet alleen met hunne gewone onverschrokkenheid, maar ook met meer krijgskunde dan men aan de andere zijde verwacht had; zij wierpen hunne snaphanen weg en vielen verwoed met hunne lange dolken de artilleristen aan. Het waren, naar het schijnt, keurtroepen, tot de reguliere krijgsmagt van den Sultan van Marocco behoorende.''

Er wordt dan ook uit Madrid gemeld dat het ministerie van oorlog bevel heeft ontvangen om ten spoedigste nog eene afdeeling troepen, ter sterkte van twintig duizend man, uit te rusten en naar Afrika te zenden.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, *den 6den December* 1859.

Volgens opgave van het Ministerie van Finantien is aan de verschillende kantoren van 's Rijks accijnsen over de maand November jl. op nieuwe rekening ontvangen aan suiker-accijns in hoofdsom, opcenten en collectief zegel, een bedrag van *zeven en twintig duizend vijf honderd vier en twintig gulden*, *acht en veertig cents*.

Zijner Majesteits fregat met stoomvermogen *Evertsen*, onder bevel van den kapitein ter zee M. C. van Vreeland, is in den avond van den 4den dezer te Lissabon aangekomen. Aan boord was alles wel.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn de beraadslagingen over de VIIde afdeeling (*Onderwijs*) van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1860 (*Departement van Binnenlandsche Zaken*) voortgezet.

Art. 90 werd zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Over art. 91, waarin sprake was van de uitgaven voor eene splitsing der leerstoelen van geschiedenis en Nederlandsche letterkunde te Leiden, werden geene beschouwingen voorgedragen, waarna het artikel, benevens de drie volgende, zonder hoofdelijke stemming werd goedgekeurd.

Op art. 95, subsidien voor de verzamelingen en andere inrigtingen enz., te Utrecht, uitgetrokken voor de som van f 23,374, stelde de heer Wintgens voor eene wijziging, strekkende om dien post met f 8000 te vermeerderen, en die gelden te besteden voor de aanschaffing van een kostbaar instrument, ten gebruike voor sterrekundige waarnemingen, waartoe hij te eerder overging, om daardoor een bewijs te leveren dat hij de hoogeschool te Utrecht gaarne zooveel mogelijk wenschte te bevoordeelen, en daarenboven de Kamer verleden jaar een aanzienlijken post van de begrooting had afgenomen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken verklaarde de voorgestelde wijziging niet te kunnen ondersteunen, maar tegen de aanneming daarvan geene bedenkingen te hebben, latende hij de beslissing daaromtrent aan de Kamer over.

De heer ter Bruggen Hugenholtz zeide dat hij tegen de wijziging zou stemmen, ziende hij in de aanneming daarvan een eersten stap om later meerdere uitgaven voor die aangelegenheid aan te vragen; hij wees daarbij op het voorbeeld van het metereologisch instituut in dezelfde stad, waarvoor de aanvragen telken jare klommen.

De heer Storm van 's Gravesande gaf te kennen ook tegen het voorstel te zullen stemmen. De sterrewacht was door de gemeente Utrecht opgerigt, en wilde zij die instelling in orde houden, dan moest zij de onkosten daarvoor dragen, maar hij oordeelde dat van regeringswege slechts voor *één* observatorium de vereischte fondsen behoorden verstrekt te worden.

De heer Kien herinnerde dat de sterrewacht te Utrecht uit het akademiefonds was gesticht: dat de gemeente daarvoor den noodigen grond had afgestaan en de Regering eene bijdrage daarvoor had geleverd. Om aan de behoefte, die in den laatsten tijd ontstaan was, te voldoen, was het noodig het bedoelde instrument aan te schaffen en zulks om aan den daarbij aangestelden hoogleeraar de gelegenheid te verschaffen de vereischte waarnemingen te doen.

De wijziging werd daarop met 32 tegen 26 stemmen verworpen en het artikel onveranderd goedgekeurd.

De artikelen 96—99 betreffende de hoogeschool te Groningen, en de artikelen 100—106 aangaande het middelbaar en lager onderwijs, werden achtereenvolgens goedgekeurd.

Over de VIIIste afdeeling (kunsten en wetenschappen) in het algemeen werden geene discussien gehouden.

Na de goedkeuring van art. 107, sprak de heer Wintgens over art. 108 betreffende het rijks-archief, de Regering in bedenking gevende om bij de regeling en het beheer van het gebruik der archiven bij de wet, daarin het voorbeeld van Belgie te volgen; en onder anderen te bepalen dat de Regering de magt zou hebben om op stukken uit openbare instellingen ten gevolge van bijzondere omstandigheden in bezit van particulieren gekomen de hand te laggen, dat voorts aan de afschriften van bescheiden der archiven authentieke bewijskracht wierd verleend door de handteekening van de archivarissen. Eindelijk wenschte hij dat op het rijksarchief gelegenheid wierd gegeven voor jongelieden om zich in de studie van oude charters te bekwamen, zijnde zoodanige studie hoogst belangrijk voor de geschiedenis in het algemeen te beschouwen.

De heer Dullert bleef aandringen op de vereeniging der archiven van de oude domein- en rekenkamer en van de gecommitteerden welke die kamer vervingen, met het rijks-archief, waaromtrent reeds ten verleden jare het uitzigt bestond.

De Minister van Finantien gaf te kennen dat de bedoelde vereeniging spoedig zou plaats hebben, en dat de vertraging desaangaande alleen ontstaan was door de schifting welke in die stukken moet plaats hebben ten einde de voor de dagelijksche dienst noodige bescheiden in het bezit van het departement te behouden.

De artt. 108 tot 122 werden daarna achtereenvolgens goedgekeurd.

De heer Sloet tot Oldhuis maakte bij de behandeling van art. 123 betreffende het kabinet van archaeologie te Leiden, de opmerking dat het te verwonderen was, dat in die stad geen cursus werd gehouden in de antiquiteiten. Daarvoor bestond zijns inziens voldoende gelegenheid bij den rijkdom van het museum en de aanwezigheid van den directeur en den conservator aldaar, die hij oordeelde voor het houden van zoodanigen cursus alle geschiktheid te bezitten. Hij achtte de opleiding van jonge lieden voor dat vak allezins noodig om later het gevaar te voorkomen dat, bij ontstentenis van de mannen die thans aan het hoofd stonden, geen voldoende personen zouden aanwezig zijn om die verzameling te beheeren. Hij opperde dien ten gevolge het denkbeeld om den directeur en den conservator den rang van hoogleeraar toe te kennen.

De artikelen 123 tot 139, alle van de 8ste afdeeling, werden daarna zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De heer Hengst besprak bij de behandeling van de 9de afdeeling de zaak van het armwezen, en de werking der wet dienaangaande, vooral met betrekking tot het domicilie van onderstand. Ten gevolge van de daarbij vastgestelde voorschriften waren de gemeenten bijzonder met lasten bezwaard, in dier voege dat sommige den daardoor onstaanden druk zochten te ontgaan door met de wet strijdige maatregelen te nemen. Daar de Regering volgens de Grondwet met de zorg voor en het toezigt op het armwezen belast is, meende hij haar te moeten in bedenking geven de armenwet vooral met opzigt tot het door hem aangegeven punt te wijzigen.

De artikelen 140 tot 146 der 9de afdeeling, 147 tot 150 der 10de afdeeling (*Nederlandsche Staats-courant* en *Bijblad*) werden achtereenvolgens goedgekeurd.

Bij de behandeling der XIde afdeeling (*Nijverheid*) gaf de heer van Hoëvell als zijn wensch te kennen dat hier te lande de ontwikkeling van het mijnwezen mogt worden bevorderd vooral in verband met die van Indie. Met genoegen had hij in der tijd de werkzaamheden waargenomen der bergwerkvereeniging, die onder anderen had nagegaan dat in sommige streken van Limburg steenkolenlagen te ontginnen waren. Voor dergelijke ontginning had zij in der tijd concessie aangevraagd, waarvoor tot heden geen toestemming was verleend, daar, naar de Regering opgaf, er verschil omtrent de grensregeling der domaniale mijnen te Kerkrade bestond. Die reden bevreemdde hem, daar dergelijke regeling, naar hem voorkwam, volgens de wet moest hebben plaats gehad. Daarenboven begreep hij niet dat toen de Minister van Binnenlandsche Zaken deswege een voorstel aan den Koning had gedaan, het bestuur der domeinen daarin tusschen beide was gekomen. Hij hoopte dat de bezwaren mogten opgeheven worden die den voortgang van het werk belemmerden.

De bedenkingen der Regering zoo omtrent de noodzakelijkheid van het maken van boorgaten tot ontginning van meerdere hectaren, als aangaande de moeijelijkheden met de Aken-Maastrichtsche spoorwegmaatschappij te vreezen, konden, zijns inziens, niet opgaan. Het belang van den Staat bragt, naar hem voorkwam, in alle opzigten mede de ontwikkeling van particuliere krachten in dit opzigt te bevorderen, vooral daar de rijkdom aan steenkolen in die streken onuitputtelijk was te noemen. Hij hoopte dat bij het verleenen der aangegeven concessie maatregelen tegen misbruiken van den speculatiegeest zouden genomen worden.

De Minister van Finantien refereerde zich aan de in eene vorige zitting omtrent dat onderwerp gegeven inlichtingen. Het verschil van gevoelen moest niet bevreemden, daar bij de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Finantien verschillende belangen te behartigen waren. Hij moest herinneren dat vóór het ontstaan der bergwerkvereeniging reeds geconstateerd was dat in Limburg steenkolen aanwezig waren, en dat vroeger dan door die vereeniging reeds van andere zijde concessie was aangevraagd. Het domeinbestuur verdedigde in deze zaak niet zijne eigen belangen; het waakte onder andere dat hier onder den naam van bevordering geen monopolie zou ontstaan, hetgeen door eene niet voorzigtige regeling eener concessie, waarbij concurrentie met gelijke wapenen niet afgesneden werd, zou geschieden. De zaak, kon hij verzekeren, zou echter tot afdoening gebragt kunnen worden.

De heer van Wintershoven meende eene andere uitlegging aan de wet van 1810 te moeten geven. De vraag was alleen of er mineralen gevonden waren en of personen zich aangeboden hadden om die te ontginnen. De laatste stelling van den Minister omtrent de concurrentie kon hij niet toegeven en daartegen moest hij opkomen. Door de concessie aan de bergwerkvereeniging te verleenen, zou de prijs der te leveren kolen, in verband met de betere gelegenheid voor transport, verminderen. De oppositie van het domeinbestuur kwam hem voor te zijn in het belang van de Aken-Maastrichtsche maatschappij, aan wie de ontginning van staatswege was afgestaan.

De heer van Hoëvell meende den Minister van Binnenlandsche Zaken, die de ontwikkeling ten deze niet wederstond, tegenover den Minister van Finantien te moeten ondersteunen, en hij hoopte dat het dezen gelukken mogt de zaak spoedig naar wensch te regelen.

De heer Westerhoff sprak bij art. 151 der XIde afdeeling, tegemoetkomingen aan de visscherijen en kosten van het toezigt daarop, over het onderdeel van dien post, kosten van te nemen proeven met kunstmatige oesterteelt. De daarvoor nu aangevraagde som van f 1000, vreesde hij, zou spoedig om verschillende redenen hoogst aanzienlijk vermeerderen. Dergelijke bescherming moest van regeringswege niet verleend worden, daar aldus weldra proefnemingen van anderen aard evenzeer ondersteuning zouden erlangen. Hierin moest ieder vrij gelaten worden, en de Regering geene voorkeur voor de eene of andere toonen. Wilde men deze teelt bevorderen, hij meende dat alsdan andere maatregelen te nemen zouden zijn. De hier aangevraagde som achte hij nutteloos besteed, weshalve hij zich daartegen verklaarde.

De heer Sloet tot Oldhuis herinnerde steeds het beschermend stelsel in zake van visscherijen te hebben bestreden. Maar die bestrijding had ook hare grenzen, en men moest daarbij niet tot karigheid vervallen. Hier was geen quaestie van staatsfokkerij, maar alleen van het bieden van eenige hulp aan het collegie van zeevisscherijen, tot het nemen van proeven met de oesterteelt, ten einde aldus de particuliere nijverheid, ook op dit punt, op te wekken. Mogten die proeven gelukken, dan geloofde hij, dat daaruit voor den visscherstand belangrijke voordeelen zouden voortvloeijen. De nu aangevraagde onbelangrijke som kon in de toekomst zeer productief worden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken toonde aan, dat het collegie voor de zeevisscherijen proeven wilde nemen, om de hier bedoelde teelt te bevorderen, met het doel om, indien daartoe mogelijkheid bestond, de particuliere nijverheid nieuwe gelegenheid te geven, om zich te ontwikkelen. Geenszins was het doel om hierin eene teelt van staatswege te ondernemen.

De heer Idzerda stelde daarop voor de som van f 10,000 van art. 151 met f 1000 te verminderen, welk voorstel met 46 tegen 18 stemmen werd verworpen, waarna art. 151 alsmede de artt. 152 tot 154 werden goedgekeurd.

De heer Wintgens gaf bij de behandeling van artt. 155 en 156 in bedenking om bij de herziening der wet op de octrooijen en op die van den ijk, de maten en gewigten, vooral wat de laatste aangelegenheid betrof, het Belgische voorbeeld te volgen. Hierbij wees hij op de noodzakelijkheid der instelling van toezigt op de maat tot aflevering van het gaz, hetwelk aan de rijksambtenaren kon worden opgedragen.

De artikelen 155 tot 157 werden daarna zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De heer Olivier behandelde bij artikel 158 betreffende het onderzoek en het toezigt der stoomtuigen, de vraag in hoe ver het noodig was het besluit van 1833 omtrent dit punt te herzien. Dat besluit, meende hij, voldeed geenszins aan de behoefte en moest vervangen worden door eene wet tot regeling van het gebruik der stoomwerktuigen. De Minister van Binnenlandsche Zaken had blijkens de Memorie van Beantwoording die noodzakelijkheid tot vervanging niet zoo gereedelijk kunnen toegeven. Verscheidene redenen waren er voor hem om bij den Minister aan te dringen de zaak in het belang van nijverheid en veiligheid te regelen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken ontkende de wenschelijkheid der bedoelde regeling bij de wet niet; de zaak was alleen niet zoo dringend dat verandering van het besluit van 1833 voor anderen moest gesteld worden.

De artt. 158 tot 162 der XIde afdeeling werden achtereenvolgens goedgekeurd.

Bij de behandeling van art. 166 der XIIde afdeeling (telegraphie) sprak de heer Olivier over het voorstel tot aankoop van bestaande lijnen van bijzondere ondernemingen, en meer bepaaldelijk over het gebeurde met den aankoop van de lijn van Rotterdam naar Brouwershaven, bij de onderhandeling waarover de regelen van billijkheid hem toeschenen niet te zijn in acht genomen. De maatschappij voor die lijn had in alle opzigten de haar verleende concessie uitgevoerd; daar zij de concurrentie met den Staat niet konde volhouden, was het niet billijk noch regtvaardig, voor de overname niet meer dan de waarde van het materieel te willen toekennen. Willekeur mogt hier niet heerschen, en daarom achtte hij het noodig eene wet op de concessie van groote werken daar te stellen, waaruit de concessionarissen hunne verpligtingen en regten zouden leeren kennen.

De heer Idzerda gewaagde van de noodzakelijkheid eener tweede verbinding tusschen Holland en de noordoostelijke provincien des Rijks, door eene lijn van Enkhuizen en Stavoren. Reeds vroeger was de behoefte daarvan erkend door de Regering, van welke hij wenschte te weten, in hoe ver de zaak uitvoering had erlangd. Ook achtte hij den aanleg eener lijn van Heerenveen naar de rijkslijn allezins wenschelijk.

De heer Dirks ondersteunde den heer Idzerda in diens wenschen nopens de daarstelling der lijn door de Zuiderzee; even zeer achtte hij eene verbinding tusschen Harlingen en Sneek over Makkum in alle opzigten zeer aan te prijzen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken verdedigde de handelwijze der Regering in de door den heer Olivier behandelde quaestie. De hier bedoelde maatschappij was niet door de haar verleende concessie tegen concurrentie gewaarborgd. Hierbij herinnerde hij het gebeurde met de toekenning eener concessie voor het leggen eener lijn van Zandvoort naar de Engelsche kust, onder voorwaarden die toen afgekeurd werden, omdat men daarin een zeker monopolie zag. De Regering had in de hier bedoelde zaak met billijkheid gehandeld, daar zij in overleg met de maatschappij was getreden, hetgeen zij niet had behoeven te doen. De zaak was echter niet tot uitvoering gebragt, daar de Regering langs een anderen weg Zierikzee met de overige rijkstelegraphen had zoeken te verbinden. De ondervinding zou moeten leeren in hoe ver daarmede aan de behoefte zou worden voldaan.

De Minister verzekerde voornemens te zijn een kabel door de Zuiderzee te leggen: bijzondere omstandigheden alleen hadden tot nu toe belet dat plan te verwezenlijken.

De heer Olivier verklaarde voor de Rotterdamsche maatschappij geen monopolie te verlangen: concurrentie moest men niet schromen; maar hier alleen kwam hij tegen op, dat de Regering eene concessie had verleend, en nu als concurrent wilde optreden en deze lijn exploiteren alleen de kosten van het materieel betalende.

De Minister van Binnenlandsche Zaken verklaarde de concessie te willen laten bestaan, en in het belang der onderneming zelve het materieel der maatschappij te hebben willen overnemen.

De heer van der Linden wees er op dat de Minister van de noodzakelijkheid eener wet op de concessien gezwegen had. Op de indiening van zoodanige wet bleef hij ten sterkste aandringen: vooral ook in verband met de tariven.

Artikel 166, en de artikelen 167 tot 173 der XIIIde afdeeling (*Pensioenen, lijfrenten, toelagen, gratificatien, wachtgelden enz.*), alsmede art. 174 (*Onvoorziene uitgaven*) werden daarna achtereenvolgens goedgekeurd.

Na de goedkeuring van artikelen 1, 2 en 3 der wet en van de beweegredenen, werd hoofdstuk V, waarvan het eindcijfer alsnu beliep f 6,874,402.50, met 49 tegen 16 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren: Idzerda, van Franck, van Voorthuysen, van Asch van Wijck, Kien, Westerhoff, ter Bruggen Hugenholtz, Wybenga, van Hall, Thorbecke, van Heukelom, Godefroi, van Hoëvell, Olivier, Kingma en van Foreest.

Alvorens de beraadslagingen werden aangevangen over het VIde hoofdstuk (*Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst*), bragten de heeren van der Veen en Wybenga eenige verslagen uit op adressen dit hoofdstuk betreffende, met welker conclusien de Kamer zich vereenigde.

Aan de algemeene beschouwingen over dit hoofdstuk nam het eerst deel de heer Elout van Soeterwoude. Hij herinnerde zijn vroeger reeds geuit gevoelen over het al of niet nuttige van het bestaan van dit departement. Goed ingerigt kon het veel nut doen. Het kon gelijkheid van regten en vrijheid bevorderen. Veel bleef in dat opzigt nog te doen: maar hij wilde zijne wenschen niet te hoog stellen. Die gelijkheid miste hij; de Christelijke afgescheiden gemeenten mogten zich bijv. niet Gereformeerd noemen terwijl juist het tegendeel daarvan met de Lutherschen geschied was. Ook werd elke toelage uit 's lands kas aan die afgescheidenen geweigerd, niettegenstaande zij in alle lasten een gelijk aandeel droegen. Aan de Hervormde Kerk werd geene vrijheid in het beheer harer goederen verleend. Eene andere ongelijkheid was dat een deel der Hervormde Kerk geene vrijheid in het benoemen harer leeraren had, waarop zij op grond van de beginselen der Hervorming toch aanspraak mogt maken; terwijl de Regering daarentegen in deze laatste niet anders dan eene leerwijze zag. Hieruit was verwarring ontstaan; dergelijke benoeming moest buiten inmenging van den Staat geschieden; en hij hoopte dat de Regering dit mogt inzien, vooral ook met betrekking tot de collatien. Het Koninklijk collatieregt werd wel met welwillendheid uitgeoefend, maar ging soms gepaard met lasten welke aan de belanghebbenden werden opgelegd, hetgeen met de overige collatieregten niet zoo zeer het geval was. Hij wees daarbij op het gebeurde te Zevenbergen, waarvan in het Voorloopig Verslag werd gewaagd. In de kerkgenootschappen verlangde hij behoorlijke vrijheid in den boezem der gemeenten zelve, en tusschenkomst der Regering met het doel dat de gemeenten op de godsdienstige ontwikkeling en de zedelijkheid des volks eenen heilrijken invloed zouden kunnen uitoefenen. Bij uitbreiding der openbare scholen zou op dit laatste kunnen gelet worden; aankweeking van godsdienstzin had, blijkens de ondervinding, gunstige gevolgen voor het Nederlandsche volk gehad. Daartoe riep hij de bemiddeling van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Hervormde Eeredienst in.

De heer de Poorter stond de belangen der Christelijke afgescheidenen voor. Deze stonden geheel op zich zelven, en ontvingen niets van staatswege, alhoewel allen gelijkelijk de staatsuitgaven helpen dragen. Dien toestand wenschte hij te zien ophouden, vooral omdat hij vreesde dat, bij voortduring dezer onbillijkheid, de landverhuizing zou toenemen. Ter beschikking van de synodale commissie der afgescheidenen wenschte hij de som van f 6,000 gesteld te zien.

De heer Schimmelpenninck van der Oije zeide geen voorstander te zijn van het beginsel om over eigendomsregten van de Kerk zonder tusschenkomst der Regering te beschikken. De collatien in het algemeen kon hij in beginsel niet goedkeuren; bij de beoordeeling van het collatieregt moest men echter niet uit het oog verliezen op welke wijze hetzelve verkregen was; de opheffing daarvan zou dan ook geldelijk bezwaar opleveren. Aangaande de afgescheidenen, kon hij zich niet vereenigen met het voorstel om aan dezen ondersteuning uit de schatkist te verleenen.

De heer Mackay kwam op tegen het denkbeeld dat de Hervormde Kerk geen vrijheid van handelen zou moeten hebben; het toezigt van het burgerlijk bestuur wenschte hij in dezen te zien opheffen. Ook het volhouden der reserves bij het algemeen reglement van de Hervormde Kerk kon zijne goedkeuring niet wegdragen. De gemeenten der afgescheidenen waren van regeringswege erkend; zij waren onder anderen verpligt hare armen te onderhouden, en dien ten gevolge mogten zij wel ondersteuning van staatswege ontvangen. Ook tegen de uitoefening van collatieregten kwam de spreker met nadruk op.

De Minister van Hervormde Eeredienst enz. herinnerde aan het door hem ten vorigen jare aangevoerde over de wenschelijkheid van het behoud van Ministerien van Eeredienst. Het toezigt en de werkzaamheden van die departementen waren, meende hij, alsnog, zoowel in het belang van de kerkgenootschappen als van den Staat noodig. Onzeker was het wanneer die ministerien zonder nadeel zouden kunnen ophouden te bestaan; eenige zekerheid daarvoor zou men hebben wanneer het ideaal van godsdienstige eenheid bereikt zou zijn.

Nopens de collatieregten herinnerde hij vroeger verklaard te hebben dat hem geene klagten aangaande de uitoefening daarvan bekend waren. Later waren wel adressen bij hem ingekomen, maar deze betroffen eigenlijk het collatieregt zelf. Dat regt eenmaal op bezwarende voorwaarden verkregen zijnde kon niet eigendunkelijk opgeheven worden. Mogt eenige gemeente zich daardoor bezwaard achten, zij kon hare belangen aan den regter voordragen. Doch bij de wijze waarop dat regt door de Regering uitgeoefend werd, was het bevorderlijk voor het belang der gemeente. Bij de opheffing van dat regt was het onzeker aan wien het zou overgaan, aangezien er nog verschil van gevoelen in den boezem der Kerk dienaangaande bestond.

Aan de afgescheidenen bragt hij hulde voor hunne krachtsinspanning en voor hunne getrouwheid aan hunne belofte om geene ondersteuning van het Rijk te vragen. De aandrang daartoe was eerst in den laatsten tijd opgekomen, naar aanleiding van het besprokene bij de behandeling der Staatsbegrooting. De vraag was, dacht hij, of die afscheiding voor het algemeen van zoo groot belang was, dat voor dien toestand offers van den Staat te vergen waren. Al werd dit toestemmend beantwoord, dan was het nog niet uitgemaakt welke behoefte die nieuwe gemeente had, bij de verdeeldheid die in haren boezem was ontstaan. Gevaarlijk achtte hij het nu hierin een eersten stap te doen, aangezien het dan onzeker was tot welke hoogte de uitgaven zouden opgevoerd worden. In zijn oog was het geene kleingeestigheid, aan die gemeente vrijheid te weigeren om den naam van gereformeerd aan te nemen, daar het hier een punt gold waarop die gemeente uit beginsel bijzonder veel prijs stelde; wat in dit opzigt met de Lutherschen en Remonstranten gebeurd was, kon hiermede niet gelijk gesteld worden.

Aangaande het beheer der goederen van de Hervormde Kerk, moest hij opmerken dat dit geheel overeenkomstig kerkelijke voorschriften geschiedde. De Hervormde Kerk erkende geen clericaal gezag; en op dat beginsel was het beheer gegrond; de Regering hield toezigt ter voorkoming van bezwaren die daaruit zouden kunnen voortvloeijen.

De heer van Lynden bestreed eenige punten van des Ministers rede. Meer bepaald kwam hij op tegen de bewering dat er geene klagten over de uitoefening van het collatieregt zouden zijn ingekomen. Het voorbeeld van Zevenbergen was daar. Dat regt wilde hij even als zoo vele anderen opgeheven hebben.

Hij herinnerde de ten vorigen jare door den Minister gedane toezegging om, indien er van den kant van afgescheidenen ondersteuning van den Staat gevraagd wierd, die aanvragen in ernstige overweging te zullen nemen. Het nu door den Minister gegeven antwoord had hem teleur gesteld, en hij achtte den tegenstand der Regering tegen dezen wensch onverdedigbaar. Hij hoopte dat de tegenwoordige Minister zou medewerken om gepleegd onregt te herstellen.

De heer Thorbecke merkte op dat de Minister het bestaan der departementen van Eeredienst met dat der kerkgenootschappen als vereenzelvigde. Doch om welke reden het toezigt der Regering ook gewenscht mogt zijn, dit moest aan vaste regelen gebonden blijven. Het collatieregt was, zijns inziens, niet zoozeer verkregen als prijs voor stoffelijke voordeelen; maar dit ook aangenomen, dan zag hij in die omstandigheid nog geen reden om dat regt in stand te houden. Wilde men bij de wet dat regt voor particulieren afschaffen, dan behoorde een onderzoek naar deszelfs aard vooraf te gaan. Omtrent het Koninklijk collatieregt merkte hij op dat er geen reden was om hetzelve niet af te staan; aan de gemeenten behoorde alle vrijheid gelaten te worden; nadeelige gevolgen waren er van de opheffing, zijns inziens, niet te verwachten. Al ware de wijze van beroeping nog niet geregeld, ook dit mogt, zijns oordeels, geen reden zijn om het behoud van dat regt voor te staan.

De Minister van Hervormde Eeredienst gaf daarop te kennen dat de absolute denkbeelden van staatsregt door den vorigen spreker voorgestaan, in deze aangelegenheid niet wel toe te passen waren. Nopens het collatieregt wees hij de bezwaren, waarmede de opheffing daarvan gepaard zou gaan, nader aan.

De heer Elout van Soeterwoude beantwoordde kortelijk den Minister; waarna de algemeene beraadslaging gesloten verklaard, en de voortzetting op den volgenden dag bepaald werd.

In deze zitting heeft de heer de Brauw verslag uitgebragt over de inlichtingen van regeringswege ingezonden op het rapport der Kamer nopens de staatsrekening voor 1854. Over de conclusie van het verslag zal nader beslist worden.

Door het Departement van Kolonien zijn wij in de gelegenheid gesteld tot de mededeeling der navolgende staten:

A. OPGAVE *van de verschillende op* Java *uit den oogst van* 1859 *reeds afgeleverde en vermoedelijk nog te leveren gouvernements-producten, onder ultimo Junij* 1859.

PRODUCTEN.		Reeds ontvangen.	Vermoedelijk nog te ontvangen.	TOTAAL.
Koffij	pikols	247026	567546	814572
Suiker	id.	»	897181	(1) 897181
Indigo	Amsterd. pd.	271820	339268	611088
Thee.	id.	588601	1252581	1841182
Kaneel	id.	77411	139870	217281
Cochenille	id.	1692	18308	(2) 20000
Peper	id.	»	12500	12500
Tabak	id.	»	100000	(3) 100000

(1) Onder de bovenvermelde cijfers is mede begrepen het vermoedelijk nog te ontvangene uit de afdeeling *Krawang*.

De hoeveelheid, welke bovendien ter beschikking van de fabrikanten blijft, bedraagt vermoedelijk 718892 pikols.

(2) De hoeveelheid, welke bovendien ter beschikking van de fabrikanten blijft, bedraagt vermoedlijk 1000 Amsterdamsche ponden.

(3) De hoeveelheid, bovendien ter beschikking van de ondernemers verblijvende, bedraagt (met uitzondering van de residentie *Rembang*) 567500 Amsterdamsche ponden.

B. OPGAVE *der producten voor particuliere rekening op* Java *geteeld uit den oogst van* 1859, *onder ultimo Junij* 1859.

PRODUCTEN.		Reeds ontvangen.	Vermoedelijk nog te ontvangen.	TOTAAL.
Koffij	pikols	45431	32682	(1) 78113
Suiker	id.	78193	193427	(2) 271620
Indigo	Amst. pd.	204807	223393	428200
Kaneel	id.	»	»	»
Cochenille	id.	2750	47500	50250
Tabak	id.	»	16332	(3) 16332

(1) Onder de bovenvermelde cijfers is niet begrepen het vermoedelijk nog te ontvangene uit *Soerakarta*, waaromtrent eene opgave ontbreekt.

(2) Als voren, voor zoover betreft *Soerakarta* en *Madioen*. Zie voorts de aanmerking op staat lit. *A*.

(3) Onder de bovenvermelde cijfers zijn niet begrepen het vermoedelijk nog te ontvangene uit de residentie *Rembang* en uit de overige fabrieken in de residentie *Soerabaja*, behalve de fabriek *Poerworedjo*.

WATERHOOGTE IN DE HOOFD-RIVIEREN.

December.	Rivieren.	Waarnemings-punten.	Rivierhoogte: boven of beneden Amst. peil.	Rivierhoogte: boven of beneden de nul der oude schaal.	Tijdstip.	In 24 uren: gewassen.	In 24 uren: gevallen.
5	BOVEN-RHIJN.	*Keulen*,	+ 40.05	+ 4.20	8 ure	»	0.04
5	WAAL.	*Nijmegen*	+ 9.76	+ 3.54	8 »	0.76	»
5	NEDER-RHIJN.	*Arnhem*,	+ 9.67	+ 2.76	8 »	0.72	»
5	GELDERSCHE IJSSEL.	*Westervoort*,	+ 10.22	+ 2.85	8 »	0.65	»
4		*Maastricht*, (brug)	+ 43.60	+ 1.40	8 »	»	0.35
4	BOVEN-MAAS	*Maastricht*, (hoofdsluis)	+ 43.28	»	8 »	»	[illegible]
5		*Grave*,	+ 7.75	+ 2.90	8 »	»	[illegible]
5	NIEUWE MAAS	*Brielle* H. W.	+ 0.40	»	10 u. 0 m.	0.33	»
		Brielle L. W.	— 0.48	»	6 u. 30 m.	0.64	»

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

*** Op aanstaanden Donderdag, den 8sten December 1859, zal de gewone Audientie van den Minister van Finantien geen plaats hebben.

MINISTERIE VAN MARINE.

*** De Audientie van den Minister van Marine zal op Vrijdag, den 9den December aanstaande, geen plaats hebben.

's Gravenhage, den 6den December 1859.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Provincie *Noordbrabant*.

AANBESTEDING.

Op Dingsdag, den 13den December 1859, des voormiddags ten 10½ ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Commissaris des Konings in de provincie Noordbrabant, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 6de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch, worden Aanbesteed:

het uitvoeren van werken tot verbetering van het vaarwater op de Maas, onder de gemeenten Veen, Aalst en Poederoijen; bestaande in het maken van elf Dwarskribben, van een Vleugelberm, en van het benoodigde Zink- en Bleeswerk.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, overeenkomstig de bepaling van § 15 des Besteks.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Noordbrabant, te 's Hertogenbosch, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende acht dagen vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur L. Rijsterborgh, en den Ingenieur J. Dirks, beiden te 's Hertogenbosch; als ook bij den Hoofdingenieur jhr. J. Ortt van Schonauwen en den Ingenieur J. A. A. Waldorp, beiden te Arnhem.

's Gravenhage, 28 November 1859.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN TETS.

Provincie *Noordholland*.

AANBESTEDING.

Op Donderdag, den 15den December 1859, des namiddags ten 2½ ure, zal, onder nadere goedkeuring, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te Haarlem, door den Commissaris des Konings in de provincie Noordholland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 9de district, worden Aanbesteed:

het afsnijden van eene bogt in het Groot-Noordhollandsch Kanaal nabij het dorp Koedijk, en het uitvoeren van eenige voorzieningen aan de boorden langs hetzelve, in twee perceelen.

Deze Aanbesteding zal plaats hebben zoo als in Art 11 van het bestek is bepaald.

Het Bestek ligt ter lezing aan het Departement van Binnenlandsche Zaken te 's Gravenhage, aan het Provinciaal Bestuur van Noordholland te Haarlem, en op alle verdere plaatsen, waar de Bestekken van openbare bestedingen ter lezing gelegd worden.

Aanwijzing in op aanvrage te verkrijgen gedurende de week, die der besteding voorafgaande.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat te Haarlem, en bij den Ingenieur van den Waterstaat te Alkmaar.

's Gravenhage, 26 November 1859.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN TETS.

Provincie *Groningen*.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag, den 16den December 1859, des voormiddags ten 11 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Commissaris des Konings in de provincie Groningen, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 1ste district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur, te Groningen, worden Aanbesteed:

het bouwen van eene Houten Draaibrug met Steenen Landhoofden ter vervanging van de Ophaalbrug te Visvliet in den weg van Groningen naar de Friesche grenzen.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Groningen te Groningen, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de bestekken van waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende acht dagen vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur C. Brunings, en den Ingenieur A. L. de Bruyn Kops, te Groningen.

's Gravenhage, den 14den November 1859.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN TETS.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen, in *Zweden* en *Noorwegen* uitgevaardigd nopens de *lichttorens* enz. in beide Rijken, als:

1°. Twee nieuwe lichttorens nabij de Noordelijkste punt van *Gottska Sandön* (Zweden).

Ter vermijding der gevaarlijke gronden *Kopparstenarne* (*de Kopersteenen*), op de *Noordelijkste punt* van *Gottska Sandön*, op 58° 23′ 15″ *N. breedte* en op 19° 12′ 45″ *lengte Oost van Greenwich*, zijn twee lichttorens van gelijk aanzien en gelijke hoogte opgerigt, van ijzer en van hout gebouwd, beide voorzien van een *catadioptriek lichttoestel* van de 3de grootte met *stilstaand licht*.

De lichttorens staan 400 Zweedsche ellen van elkander, en hun licht, hetwelk 140 voeten boven den waterspiegel verheven is, verlicht den horizon van Z. 16° W. door het *Noorden* tot Z. 72° O. (miswijzend), waar het, met gewone luchtsgesteldheid op 16 minuten afstands zigtbaar wordt.

De rigting, in welke de lichten boven elkander zigtbaar zijn, is Z. 5° O. en N. 5° W. en leidt *één minuut ten Westen* langs het *Zuid-Westelijkste* uiteinde van *Kopparstenarne*.

Beide lichttorens zijn *rood* en het bovenste *wit* geschilderd en maken daardoor goede *dagmerken* uit.

Bovengemelde lichten zijn den 10den October jl. voor het eerst ontstoken, en zullen daarna steeds helder branden op de tijden, als ten aanzien der overige rijkslichten is bepaald.

2°. Nieuwe *lichttoren op* Bjuröklubb. (Zweden.)

Op *Bjuröklubb*, gelegen op 64° 29′ 15″ N. breedte en op 21° 35′ 45″ *lengte Oost van Greenwich*, is, in den loop van dezen zomer, een *steenen lichttoren* opgerigt van twaalfzijdigen vorm, 14 voeten hoog en waarop een lenticulair toestel is gesteld van de *2de grootte* met *stilstaand licht*.

De grond waarop de lichttoren is opgebouwd is 157 voeten boven het water, waardoor de geheele hoogte van het brandpunt des lichts 171 voeten boven het zeevlak is.

Het licht is bij eene gewone luchtsgesteldheid op 18 minuten afstands zigtbaar. Het verlicht den horizon van het N.-W., door het *Noorden, Oosten* en *Zuiden*, tot Z.-W. ten W. (miswijzend). Het overige aan de landzijde van N.-W tot Z.-W. ten W. is *donker*.

De woning en bijgebouwen, welke *rood* gekleurd en in zuidelijke rigting van den lichttoren vóór de hoogte gelegen zijn, schijnen onbeduidend van den zeekant, en zijn alleen zigtbaar in het *Oosten en Zuiden*.

Dit licht is den 17den September dezes jaars ontstoken en zal vervolgens branden op de tijden als ten aanzien der overige rijkslichten is bepaald.

Het vroeger op *Bjuröklubb* bestaan hebbende zeemerk, namelijk een *spierbaken* met *eene ton op den top*, alsnu overbodig zijnde, is weggenomen.

3°. *Licht van Hoievarde.* (Noorwegen.)

Het *licht* van *Hoievarde* blijkens vroegere bekendmaking in de maand *Mei* dezes jaars gebluscht, is den 1*sten September* daaraanvolgende weder ontstoken.

4°. *Licht op Villa.* (Noorwegen.)

Het licht op *Villa*, hetwelk blijkens bekendmaking, voorkomende in de *Staats-courant* van den 9den September jl., verandering zoude ondergaan, is alsnu veranderd in een *lenticulair stilstaand licht* der *tweede grootte*, met eene heldere *schittering* (blink) elke 4 minuten en wordt sedert den 15den September dezes jaars ontstoken.

Het licht is geplaatst op de *ouden rood* geschilderde toren, en 128 voeten boven *hoog water* verheven.

's Gravenhage, den 14den November 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

Provincie *Noordbrabant*.

HERBESTEDING.

Op Vrijdag, den 9den December des jaars 1859, des middags ten 12 ure, zal door de Gedeputeerde Staten der provincie Noordbrabant, in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 6de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur, te 's Hertogenbosch, worden Herbesteed:

het Gereedmaken en daarna Begrinden van den weg van Oosterhout over 's Gravemoer naar Waspik, eene lengte uitmakende van 11,532 ellen.

Deze Herbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, overeenkomstig art. 20 van het reeds vroeger ter lezing gelegde Bestek.

Zullende den derden en vierden dag vóór den dag der Besteding betrekkelijk de Aardewerken nadere aanwijzing in loco worden gedaan, en verder de verlangde informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat L. Rijsterborgh te 's Hertogenbosch, bij den Ingenieur L. Mazel te Breda en bij den Opzigter A. Pieterse te Oosterhout.

De Gedeputeerde Staten van Noordbrabant,
P. J. BOSCH VAN DRAKESTEIN.
De Griffier,
VAN COOTH.

Provincie *Noordbrabant*.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag, den 9den December des jaars 1859, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door de Gedeputeerde Staten van de Provincie Noordbrabant, in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 6de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch, worden Aanbesteed:

het leveren en plaatsen van dertien Tolboomen, met toebehooren, op den provincialen Weg van Tilburg over Best naar St. Oedenrode.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, overeenkomstig art. 6 van het Bestek.

Het Bestek der bovengemelde Aanbesteding zal, boven en behalve aan het locaal van het Provinciaal Bestuur van Noordbrabant te 's Hertogenbosch, ter lezing liggen op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur in

het 6de district L. Rijsterborgh en den Ingenieur J. Dirks, beiden te 's Hertogenbosch, als ook bij den Opzigter J. H. de Werd, te Oirschot

De Gedeputeerde Staten van Noordbrabant,
P. J. Bosch van Drakestein.
De Griffier,
van Cooth.

*** De Directeur der Registratie en Domeinen voor de Provincie Zeeland maakt bekend, dat op den 15den December 1859, des voormiddags ten 10 ure in het Nieuw Heeren-logement te Breskens, onder-voorzitting van den Inspecteur in de 19de Divisie, zal worden overgegaan tot de veiling van het voormalige Fort Willem I te Breskens, met de daarbij behoorende Gebouwen en Gronden.

De Catalogus is verkrijgbaar tegen betaling van 10 cents, ten Kantoren der Registratie te Sluis, Middelburg, Goes, Hulst, Zierikzee, Tholen en Kortgene.

Middelburg, den 16den November 1859.

De Directeur voornoemd,
van der Ven.

PLAATSELIJKE BESTUREN.

*** De Burgemeester, Strandvonder der gemeente Ouddorp, provincie Zuidholland, brengt bij deze ter kennis van een iegelijk, dat in zijne Gemeente op onderscheidene tijdstippen uit Zee aangespoeld en aangebragt zijn de navolgende goederen:

10 Spoorijzers, Rondhouten, 4 Ankers, Kettingen, een Boei, staand en loopend Want, en eenig gescheurd Zeildoek.

En roept bij deze ingevolge Art. 555 van het Wetboek van Koophandel, voor de eerste maal ter reclame op allen, die tot het provenu der gemelde goederen vermeenen geregtigd te zijn.

Ouddorp, den 3den December 1859.

De Burgemeester, Strandvonder voornoemd,
V. Kerkwijk.

*** Op Dingsdag, den 20sten December 1859, des voormiddags ten 11 ure, zal in het logement de Kroon, te Eibergen, in het openbaar worden aanbesteed:

het maken van eenen Grindweg van Borculo door Haarlo naar Eibergen, met inbegrip van het maken der Aardebaan en eenige Duikers.

De bestekken zullen, te beginnen met den 10den December 1859, ter lezing liggen in de voornaamste logementen te Borculo, Eibergen en naburige gemeenten, benevens te Arnhem bij Maijen en Markus, alsmede te Pannerden, Sliedrecht en Hardinxveld, ter plaatse waar gewoonlijk de bestekken van openbare werken voorhanden zijn.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** De bekende en onbekende Schuldeischers in de Nalatenschap van wijlen den Heer *Jacob van Duyne*, in leven Zeil- en Blokmaker te Scheveningen, en aldaar overleden den 16den April 1859, worden bij deze opgeroepen op Maandag den 19den December 1859, des namiddags ten één ure, te compareren aan het Venduhuis der Notarissen, in de Nobelstraat te 's Gravenhage, ten einde aldaar namens de [illegible] Erfgenamen van genoemden Overledene te hooren afleggen [illegible] Verantwoording van hun beheer, en, indien er geen verzet plaats heeft, hunne Schuldvorderingen te ontvangen, voor zooverre het bedrag der Nalatenschap toereikende zal zijn.

Societeit ter Exploitatie der Steenkolenmijnen

Bicquet, Gorée en Heure le Romain.

Heeren Aandeelhouders worden uitgenoodigd tot het bijwonen eener Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden op Maandag den 19den dezer, des middags ten 12 ure, in het locaal Grand Doelen, op het Singel bij den Heiligen Weg alhier.

De Punten op die Vergadering te verhandelen liggen van af den 12den dezer ter lezing aan het Kantoor der Directie, Heerengracht over de Spiegelstraat, X 403.

Amsterdam, 5 December 1859.

Namens Bestuurderen,
August Hendrichs, *Directeur-Administrateur.*

TELEGRAPHISCHE BEURSBERIGTEN.

Dingsdag 6 December 1859.

Amsterdam.

	pCt.			
Nederl. W. Sch.	2 1/2	62 7/8	63 1/8	62 7/8
Dito dito	3	74 7/8	75	—
Dito dito	4	96 7/8	97 1/8	96 7/8
Syndicaat	3 1/2	—	—	—
Handel-maatsch.	4 1/2	—	—	—
Belgie. Bij Roth-schild.	2 1/2	—	—	—
Rusl. Bij *Hope en* C°. 1798 en 1816	5	104	—	—
Dito 1828–1829.	5	102 1/4	—	—
Dito 1840.	4	80 1/4	—	—
Stieglitz	4	—	—	—
Dito 1854.	5	90	90 1/8	—
Dito 1855.	5	99 1/2	99 3/4	—
Engelsche	4 1/2	—	—	—

	pCt.			
Spanje. Nieuwe 3% thans.	1 3/4	32 9/16	32 5/8	—
Amortisable.		—	—	—
Buitenlandsche	3	—	—	—
Binnenlandsche	3	42 5/16	42 3/8	—
Portug. Te Lond.	3	43 3/4	—	—
Oostenr. Metall. 1816–1852	5	54 1/2	54 5/8	—
Dito Zilv. Nation.	5	58 1/2	58 5/8	—
Dito Zilver 1849–1854	5	73 3/4	—	—
Dito 1847–1852.	2 1/2	29	29 1/16	—
Mexico. Londen.	3	—	—	—
Grenada id.	2 3/4	—	—	—
Venezuela id.		—	—	—
Uitgestelde		—	—	—

Londen.

Consols	3	pCt.	96 7/8
Mexico			22 1/2
Spanje	3	"	—
Dito	1 3/4	"	—
Venezuela			—
Uitgestelde			—
Granada			—

Antwerpen.

Metalliek.	5	pCt.	57 3/4
Nat. Metalliek	5	"	61 5/8
Binnenl. Spanje	3	"	—
Spanje	1 3/4	"	—
Credit Prost.			—

Parijs.

Fr. rente	3	pCt.	71.30
Fr. Créd. Mob.			815
Binnenl. Spanje	3	"	43 1/4
Spanje	1 3/4	"	33 1/2
Russische Spoorwegen			—

Weenen.

Metalliek.	5	pCt.	—
Idem Nationaal			—
Wissel Londen.			—

Van Weenen is geene notering ontvangen.

STAAT van de voornaamste Katoenen Goederen, waarvoor ter verzending naar Nederlandsch Indië gedurende de maand November 1859, Certificaten van Oorsprong bij het Departement van Kolonien zijn geviseerd.

Ongebleekte en Gebleekte Goederen.

Uitgezonden door	MADAPOLLAMS. 4/4	9/8	5/4	6/4	6 1/2/4	7/4	8/4	CALICOTS. 4/4	9/8	5/4	6/4	6 1/2/4	7/4	8/4
	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.
de Ned. Handel-Maatschappij.	2900	400	18250	22100	"	4300	"	"	"	10750	14250	"	2200	"
den partic. Hand.	400	2500	9056	29464	1300	8702	150	"	"	2750	9975	"	2400	"

Uitgezonden door	SHIRTINGS. Ongebleekte. 5/4	Ongebleekte. 6/4	Ongebleekte. 7/4	Gebleekte. 5/4	Gebleekte. 6/4	Gebleekte. 7/4	Witte gewerkte Shirtings.	Drillings.	Longcloths.	Cambrics.	Diemets.	Marseilles.	Oogjesgoed.	Tafel- en Servetgoed.		Garens.	Zakken.	Molton dekens.	Jeans.	Handdoekengoed.
	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stukk.	Stellen.	Pikols.	Stuks.	Stuks.	Stukk.	Stukk.
de Ned. Handel-Maatschappij.	7500	[illegible]	"	500	"	"	"	4600	"	"	"	"	"	"	"	178 1/2	6461	1200	200	"
den partic. Hand.	65[illegible]	[illegible]	"	1250	2600	600	"	3926	"	200	398	"	121	79	24	"	79000	8764	350	"

Adrianopel-roode Goederen.

Uitgezonden door	Garen.	Garen.	Garen.	Effen rood stukgoed.	Effen roode gewerkte Shirtings.	Gedrukt stukgoed.	Sarongs.	Kainpandjangs.	Slendangs.	Tjindies.	Spreijen.	Doeken.
	Pikols.	Wrongen.	Ponden.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Corges.	Corges.	Corges.	Corges.	Corges.	Dozijnen.
de Ned. Handel-Maatschappij.	63	"	"	2950	"	1500	500	"	"	"	"	1000
den partic. Hand.	188	"	"	1500	"	2148	11[illegible]/20	1[illegible]9/20	"	"	"	"

Gedrukte Goederen.

Uitgezonden door	Gedrukt stukgoed.	Sarongs.	Kainpandjangs.	Slendangs.	Tjindies.	Kembings.	Spreijen.	Doeken.
	Stukken.	Corges.	Corges.	Corges.	Corges.	Corges.	Dozijnen.	Dozijnen.
de Ned. Handel-Maatschappij.	4700	500	1700	300	"	"	"	"
den partic. Hand.	103	657 3/20	780	663 7/20	"	"	"	581 10/12

Geverwde Goederen.

Uitgezonden door	Garen.	Garen.	Blaauwe Drillings.	Salemporis.	Effen zwart stukgoed.	Effen Oranje stukgoed.	Diverse kleuren stukgoed.	Zwarte Drillings.
	Pikols.	Wrongen.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Stukken.
de Ned. Handel-Maatschappij.	10	"	"	5150	"	"	"	"
den partic. Hand.	"	"	200	1900	60	"	"	"

Weefgoederen.

Uitgezonden door	Nicanias.	Grove Cotonetten.	Ginghams.	Japansch Linnen.	Broekenstoffen.	Breede Sarongs.	Boeginesche Sarongs.	Kainpandjangs.	Slendangs.	Doeken.	Taffachelassen.	Beddetijk.
	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Stukken.	Corges.	Corges.	Corges.	Corges.	Dozijnen.	Stukken.	Stukken.
de Ned. Handel-Maatschappij.	1500	500	50	"	"	300	1800	100	"	900	100	"
den partic. Hand.	900	300	120	"	"	275	25	105	"	419	500	"

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.